

Nieuwsbericht Afdeling staats- en bestuursrecht

MEI 2024

Universiteit
Leiden

Bij ons leer je de wereld kennen

Toekenning Wim Voermans uit fonds Staatsman Thorbecke voor *People-centered constitutional law*

Op dinsdag 21 mei werden in Amsterdam de toekenningen uit de vijfde ronde van het KNAW-fonds Staatsman Thorbecke uitgereikt. Wim Voermans mocht ook een van de ‘oorkondes’ in ontvangst nemen voor het project *People-centered constitutional law*. Dit vergelijkende onderzoek, dat Voermans met Jaroslaw Kantorowicz zal uitvoeren, richt zich op de vraag hoe mensen grondwettelijke normen en de centrale waarden daarvan ervaren, waarderen en ermee omgaan. Als een grondwet niet ‘leeft’ in de harten en geesten van mensen, blijven de normen ervan een dode letter. Meer lezen over het onderzoek kan [via deze link](#). Voorafgaand aan de uitreiking vond een minisymposium met de titel ‘De erfenis van Thorbecke onder vuur?’ plaats. Daar nam Voermans deel aan een panel over ‘de Grondwet als nationale kracht’ met Jerfi Uzman (UvA) en Maarten Stremmer (UM).

Onderzoek

JB 2024/77: annotatie Annemarie Drahmman over vervaardigen documenten onder de Woo

Uit de Wet open overheid volgt geen verplichting om op verzoek documenten te vervaardigen. De Woo heeft, evenals de Wob, alleen betrekking heeft op openbaarmaking van al bestaande documenten. Dat heeft de Raad van State bevestigd in deze uitspraak uit maart. Het oordeel van de Raad van State lijkt **Annemarie Drahmman** een juiste uitleg van de Woo, maar zal voor de verzoeker een onbevredigende uitkomst hebben. In haar annotatie bespreekt Annemarie welke eisen we in het licht van dienstbaarheid en responsiviteit aan de overheid kunnen stellen en of burgers beschikken over een laagdrempelige mogelijkheid om de overheid aan te spreken als de overheid in gebreke is om bepaalde informatie te ontsluiten. Lees de gehele annotatie [hier](#).

Presentatie Robbert Bruggeman bij de facultaire Toogdag

Op donderdag 23 mei 2024 vond de jaarlijkse facultaire Toogdag plaats, georganiseerd door de Stafafdeling Onderzoek. Tijdens de koffiepauze was er in het restaurant een posterruimte ingericht waar een aantal winnaars van de Meijers-PhD-beurzen van 2022/2023 en startersbeurspromovendi hun projecten presenteerden. Dit gaf deelnemers de kans om in een informele setting met de onderzoekers te praten en nieuwe inzichten op te doen. Promovendus **Robbert Bruggeman** presenteerde zijn onderzoek naar het snijvlak tussen digitalisering bij uitvoeringsorganisaties en het streven naar een meer mensgericht bestuursrecht.

Onderzoek

NJB 2024/936: Vooraf Tom Barkhuysen over strategisch laat indienen processtukken

Tom Barkhuysen signaleert een opmars van de praktijk om processtukken strategisch laat in te leveren, met het doel het de wederpartij zo lastig mogelijk te maken. Om dit tegen te gaan pleit hij in een ‘vooraf’ in het Nederlands Juristenblad voor het aanpassen van de termijnen in de Algemene wet bestuursrecht. Barkhuysen denkt daarbij aan het veranderen van de tien-dagen-termijn van artikel 8:58 lid 1 Awb voor nadere stukken in zes weken voor de zitting, waarna de wederpartij tot vier weken voor de zitting de kans krijgt daar weer op te reageren. Een en ander natuurlijk behoudens de goede procesorde op basis waarvan maatwerk kan worden geleverd via het bekorten of verlengen van deze termijnen. Lees de hele bijdrage [hier](#).

De Afdeling in de media

Wim Voermans over de kabinetsformatie

Ook in de maand mei schoof **Wim Voermans** bij meerdere radio- en tv-programma's aan om te praten over de kabinetsformatie. Op 29 april sprak hij met Sven Kockelmann bij [Sven op 1](#) over de stand van zaken aan de formatietafel, op het moment dat de onderhandelingen tijdens het meireces stillagen. Voermans stond onder andere stil bij de dubbelrol van informateur Van Zwol en de mogelijkheid van nieuwe verkiezingen. Aan de vooravond van de presentatie van het hoofdlijnenakkoord van PVV, VVD, NSC en BBB zat Wim op [15 mei aan de tafel van Op1](#) om het laatste formatienieuws te bespreken. Een week later, [op 23 mei](#), schoof Wim opnieuw aan om te praten over het samenstellen van de ministersploeg.

Tarlach McGonagle te gast in podcast Persvrijheidsmonitor

Jaarlijks wordt op 3 mei de Internationale Dag van de Persvrijheid gevierd en de Persvrijheidsmonitor gepresenteerd. In aanloop naar en ter gelegenheid van deze dag publiceerde Beeld & Geluid in Den Haag een driedelige podcastserie. In de eerste aflevering was **Tarlach McGonagle** te gast. De Persvrijheidsmonitor, waarvan Tarlach mede-auteur is, geeft een actueel overzicht van de ontwikkelingen op het gebied van de persvrijheid in Nederland. In de podcastaflevering worden de ontwikkelingen van afgelopen jaar, nationaal en internationaal, besproken. Wat valt op, wat zijn de trends en veranderingen, waar gaan we naar toe? De podcastaflevering met Tarlach is te beluisteren [via deze link](#).

De Afdeling in de media

Geerten Boogaard bij Omroep Gelderland over gevolgen opstappen bestuurders

Naar aanleiding van het opstappen van de Zaltbommelse burgemeester Pieter van Maaren verscheen bij Omroep Gelderland een [artikel](#) over de gevolgen van het (gedwongen) opstappen van bestuurders. **Geerten Boogaard** werd gevraagd wat opstappen voor een politieke carrière kan betekenen. Geerten gaf aan dat opstappen of ontslag niet per se je carrière hoeft te schaden: “Het helpt in het algemeen niet. Het hoeft niet fataal te zijn. En als het buiten je schuld is en je je politieke verantwoordelijkheid neemt, dan levert je het misschien wat op. Het is vaak niet zo dat je er niet meer tussenkomt.” Hoewel ‘gedoe’ aan een bestuurder kan blijven kleven, komt het vaak voor dat iemand ergens anders relatief snel weer aan de slag kan.

Demy Jongkind en Annemarie Drahmman geïnterviewd door Kenniscentrum Europa Decentraal

Demy Jongkind en **Annemarie Drahmman** zijn door het Kenniscentrum Europa Decentraal (KED) uitgebreid geïnterviewd over de Dienstenwet en het cannabisgedoogbeleid. Aanleiding voor het interview was de belangrijke uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State uit december 2023 over het cannabisgedoogbeleid in de gemeente Roermond.

Op de toekenning van schaarse vergunningen zijn zowel de Dienstenrichtlijn als de Dienstenwet van toepassing. Maar geldt dat ook voor gedoogverklaringen en horecaverunningen voor coffeeshops? Annemarie en Demy bespreken onder meer de aanleiding voor de uitspraak en de mogelijkheden die gemeenten hebben om het aantal vergunningen voor coffeeshops en de geldigheidsduur daarvan te beperken. Het gehele interview is te lezen [via deze link](#).

De Afdeling in de media

Wim Voermans in De Volkskrant over gezichtsbedekkende kleding bij demonstraties

Begin mei liepen in gebouwen van de Universiteit van Amsterdam enkele pro-Palestijnse demonstraties uit de hand. Onder de demonstranten bevonden zich relschoppers die anoniem wensten te blijven door gezichtsbedekkende kleding te dragen. Verschillende experts, waaronder Wim Voermans, werden door de Volkskrant gevraagd in hoeverre de Nederlandse wet- en regelgeving gezichtsbedekkende kleding in openbare ruimtes toestaat. Voermans gaf aan dat een demonstratie met gezichtsbedekkende kleding in een openbare ruimte zoals de Dam in Amsterdam of het Malieveld in Den Haag mogelijk is. ‘Dan ben je vrij om iets voor je gezicht te doen.’ In Amsterdam betrof het vorige week echter een universiteitsgebouw en dan geldt een verbod. ‘Je kunt niet overal demonstreren, bijvoorbeeld in gebouwen die de jouwe niet zijn’, aldus Voermans. Het gehele artikel is [hier te lezen](#).

Lezingen en activiteiten

Anne Meuwese geeft PAO-actualiteitencursus over Europese AI-regelgeving

Onlangs verzorgde **Anne Meuwese** samen met Tycho de Graaf de eerste actualiteitencursus Actualiteiten Europese Regelgeving Artificial Intelligence voor de Leiden Law Academy. Nu de AI-verordening van de EU een feit is, moeten organisaties met deze regelgeving – en aanpalende wetgeving rond aansprakelijkheid – aan de slag. Tegelijkertijd is er nog veel onduidelijk rond bijvoorbeeld de geharmoniseerde normen die nog geproduceerd moeten worden. In deze cursus, die in het komend collegejaar opnieuw georganiseerd zal worden, worden de consequenties van de nieuwe Europese regelgeving op het gebied van AI in beeld gebracht.

Annemarie Drahmman en Louis Honée bij Global Conference On Transparency

Van 15 tot en met 17 mei vond de Global Conference On Transparency Research plaats. De GCTR brengt wetenschappers van over de hele wereld samen om gezamenlijk ons begrip van de impact en implicaties van transparantiebeleid waarbij overheden direct of indirect betrokken zijn, te vergroten. Bij de GCTR zijn wetenschappers betrokken uit een breed scala van vakgebieden, waaronder bestuurskunde, politicologie, journalistiek en recht. Op het congres waren **Louis Honée** en **Annemarie Drahmman** aanwezig. Zij presenteerden een paper over de verschillen in de toepassing van de Freedom of Information-wetgeving in Stockholm, Londen en Amsterdam. Over de conferentie valt meer te lezen [via deze link](#).

Lezingen en externe activiteiten

Anne Meuwese bij Conference of the International Ombudsman Institute

Tijdens de 13th World Conference of the International Ombudsman Institute, die de Nationale ombudsman van 13 t/m 17 mei in Den Haag had georganiseerd, heeft **Anne Meuwese** een bijdrage geleverd aan een sessie over digitalisering. Anne ging nader in op het potentieel van meer datagedreven werken in de ombudspraktijk en dan met name de gedachte dat klachten van burgers ook als ‘data’ gezien kunnen worden. Met natural language processing technieken kunnen hier inzichten uit verkregen worden die verder gaan dan beschrijvende statistiek.

Luísa Pinto e Netto en Gert Jan Geertjes bij panel over kabinetsformatie

Ter afsluiting van de facultaire Toogdag vond een panelgesprek over de kabinetsformatie plaats, een dag nadat het Hoofdlijnenakkoord in de Tweede Kamer werd besproken. Tijdens de discussie kwamen belangrijke vragen aan bod, zoals wat een extraparlamenteair kabinet is, wat de gevolgen zijn voor de politiek, wat de economische aandachtspunten van het akkoord zijn, en in hoeverre het akkoord op gespannen voet met mensenrechten en het strafrecht staat. Het gesprek werd gemodereerd door **Luísa Pinto e Netto**. Het verschaffen van inzichten vanuit het politieke staatsrecht nam **Gert Jan Geertjes** voor zijn rekening. Daarnaast namen Bastiaan Rijkema (Encyclopedie), Marloes van Noorloos (Strafrecht), Koos Boer (Belastingrecht) en Hendrik Vrijburg (Economie) deel aan het gesprek.

Lezingen en externe activiteiten

Rowie Stolk gaf een lezing bij Stibbe over de procesmogelijkheden van belangenorganisaties

Op 23 mei presenteerde **Rowie Stolk** haar proefschriftonderzoek over procederende belangenorganisaties bij Stibbe. Daar ging zij met de medewerkers van de praktijkgroepen Litigation en Bestuursrecht in gesprek over de overeenkomsten en verschillen tussen het bestuursrecht en burgerlijk recht. Waarom is de klimaatzaak een civiele procedure, terwijl de stikstofzaken plaatsvinden bij de bestuursrechter? Zou het civielrechtelijke representativiteitsvereiste moeten worden overgenomen in het bestuursrecht? En wordt een civielrechtelijk bevel of verbod effectiever gevonden dan een bestuursrechtelijke vernietiging?

Hans-Martien ten Napel opponent bij verdediging proefschrift Hakan Külçü

Hans-Martien ten Napel opponeerde op woensdag 29 mei tijdens de verdediging door Hakan Külçü van zijn proefschrift “Hoe te leven, klassiek of modern? Aristoteles en Hobbes vergeleken”. Aan de oppositie namen verder o.a. deel de hoogleraren (Katholieke Universiteit Leuven) en Van Dun (Universiteit Gent), alsmede Emma Cohen de Lara (Amsterdam University College). De vraag van Hans-Martien richtte zich op de potentiële relevantie van zowel het klassieke als het moderne natuurrecht, niet alleen voor de cultuur en het maatschappelijk middenveld, maar ook voor de staatsinrichting als zodanig.

Bijdrage Hans-Martien ten Napel aan kennissessie Tweede Kamer over democratische rechtsstaat

Daarnaast leverde **Hans-Martien** op donderdag 30 mei, samen met collega's van de faculteiten Governance en Global Affairs en Rechtsgeleerdheid, een bijdrage aan een kennissessie over de democratische rechtsstaat t.b.v. de Tweede Kamer. Hans-Martien beklemtoonde in zijn bijdrage het belang om verdergaande polarisatie rond de rechtsstaat zelf te voorkomen door de Nederlandse pluralistische traditie in een nieuwe vorm voort te zetten. Dit niet alleen waar het de kabinetsvorming betreft, maar ook ten aanzien van instituties van de rechtsstaat zoals de ambtenarij, de journalistiek, de rechterlijke macht en de wetenschap.

Lezingen en externe activiteiten

Oratie Reijer Passchier en symposium 'Informatiehuishouding, wetsanalyse en wendbare wetsuitvoering'

Onze collega **prof. dr. Reijer Passchier** aanvaardde vrijdag 31 mei 2024 met een prachtige oratie de leerstoel 'Digitalisering en de democratische rechtsstaat' aan de Open Universiteit. In de oratie werkte Reijer het thema van Big Tech als neo-feodale machtsstructuur nader uit. Hoe kan het recht ons helpen hier weerbaarder tegen te worden? Voorafgaand aan de oratie vond het symposium 'Informatiehuishouding, wetsanalyse en wendbare wetsuitvoering' plaats. Naar aanleiding van een keynote van Nationale Ombudsman mr. Reinier Van Zutphen, waarin deze aandacht vroeg voor de voortdurende problemen die digitale beslissystemen voor burgers veroorzaken, stelden Reijer en zijn co-moderator mr. dr. Marelle Attinger een aantal prikkelende vragen aan een panel. In de paneldiscussie, gevoerd door mr. dr. Mariette Lokin, prof. dr. **Anne Meuwese**, drs. Ronald Damhof, Jesse Six Dijkstra MSc en ir. David Koene, kwam een breed scala aan kwesties rond overheidsinformatiehuishouding gerelateerde problemen langs. Meer lezen over het symposium kan in [dit LinkedIn-bericht](#) en via [deze link](#).

Res Publica

Mei was een mooie maand voor Res Publica, het was namelijk tijd voor het hoogtepunt van het jaar tot nu toe – het Lustrum Symposium! Op 17 mei was het zover. Door een dreigende bezetting van het KOG moest er op het laatste moment nog uitgeweken worden naar een andere locatie, maar dankzij de Lustrumcommissie verliep dat soepel. Eenmaal bij FSW kon het beginnen en het symposium werd afgetrapt door de enige echte Michiel Scheltema, die ons meenam door de ontwikkelingen in het bestuursrecht die hij heeft meegemaakt en vormgegeven. Daarna ging de groep in drie delen uiteen, om verder te praten over een drietal onderwerpen: het bestuursrecht, het staatsrecht en de relatie tussen academie en praktijk. Heel veel dank aan de panelleden en moderators die deze deelsessies mogelijk hebben gemaakt! We sloten de middag af met een heel gezellige borrel bij Café Scheltema. Het bestuur wil de Lustrumcommissie heel hartelijk bedanken voor hun inzet en de meer dan geslaagde middag en avond. Wij hebben ervan genoten, en vele studenten en alumni met ons! Dank Roel, Marie-Lise, Meike, Roos en Viktor!

Voor juni staat er een ander hoogtepunt op planning: de studiereis. Met een groep van 18 studenten en vier afdelingsleden vertrekken we volgende week naar Praag. Daar zullen we een aantal interessante instanties bezoeken en natuurlijk ook genieten van de stad en de gezelligheid!

Agenda

PAO- en ander cursusaanbod

2 DEC Actualiteiten Schaarse Rechten in het Publiek en Privaatrecht 2024

De cursus Actualiteiten Schaarse rechten in het publiek en privaatrecht zal aan de hand van recente voorbeelden uit de jurisprudentie een compleet beeld schetsen van de actuele stand van zaken van de verdeling van schaarse publieke en private rechten. De ontwikkelingen over de toekenning van schaarse rechten volgen in hoog tempo. Na deze cursus bent u op de hoogte van de meest recente ontwikkelingen. Tijdens de cursus zal steeds het perspectief van zowel de overheid als de geïnteresseerden in het schaarse recht worden belicht. Ook zullen veel praktische tips worden gegeven over de spelregels die gelden bij de verdeling van schaarse rechten. Stilgestaan zal worden bij zowel de vraag wanneer sprake is van een schaars recht als de vraag hoe een schaars recht moet worden verdeeld. Docenten zijn Annemarie Drahmman en Demy Jongkind. [Meer informatie en de mogelijkheid tot inschrijven is hier te vinden.](#)

10 DEC Actualiteiten Wet open overheid 2024

Op 1 mei 2022 is de Wet open verheid (Woo) in werking getreden. Docenten Annemarie Drahmman en Louis Honée nemen u mee in de meeste relevante ontwikkelingen van 2024, zowel in de jurisprudentie als beleidsmatige ontwikkelingen. De cursus is erop gericht u een stand van zaken te geven over waar we nu staan met de Wet open overheid. Daarbij wordt steeds het perspectief van zowel de overheid, de verzoeker als eventuele derde belanghebbenden belicht. De docenten gaan met u in gesprek over de nog niet opgeloste knelpunten en problematieken waar in het werkveld tegenaan gelopen wordt. Inschrijven kan via [deze link](#).

Promoties en oraties

4 DEC Save the date: promotie Fatma Çapkurt

Fatma Çapkurt zal op woensdag 4 december haar proefschrift over de doorwerking van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in het Nederlands bestuursprocesrecht verdedigen. In het proefschrift staat de vraag centraal hoe bestuursrechtelijke rechtsbescherming is georganiseerd tegen de verwerking van persoonsgegevens door bestuursorganen. In dat verband wordt in het bijzonder aandacht besteed aan de wijze waarop burgers via het bestuursrecht kunnen opkomen tegen de verwerking van hun persoonsgegevens door bestuursorganen.